

P. HERCZEG EDIT

FÜREDI EMLÉKEK ...

Írásommal a múlt ködbevesző emlékeit, a „boldog békeidőket” szeretném megidézni, Füred egy kis darabját, a parkot és a Tagore sétányt kívánom bemutatni, a teljesség igénye nélkül úgy, ahogy az gyerekkori emlékeimben él.

Füred a 40-es években járási székhely volt, jól fejlődő, polgárosodó község. A vasútvonal fölött volt a falu, az útkeresztezéssel kezdődött az igazi Fürdőtelep, amelyet mi csak Telepnek, az idősebbek pedig Savanyúvíznek vagy Savanyóvíznek neveztek. Teljesen más jellegű életet éltek az emberek a faluban, mint a telepiek.

Mi a 40-es évek elején a Kossuth Lajos utcában laktunk, tehát a faluban, a nyarakat azonban keresztzüleimnél, a Nádor és Ady Endre utca sarkán levő házban töltöttem unokatestvéremmel, a pápai diákkal - akire büszke volt az egész család -, mert nagyon jó tanuló volt. Keresztzüleimnek nem volt gyerekük, keresztapapa a füredi állomás főnöke volt, korán nyugdíjba ment, szeretett utazni, úszni, kocsolyázni, s nagyon sokat foglalkozott velünk.

Ebben az időben Fürednek három strandja volt, a Fenéki strand (a mai kemping területén), ide a falusiak jártak, a Hidegfürdő vagy uszoda cölöpökön állt a vízben, kb. a Széchenyi-szoborral szemben, fahídról közelíthettük meg, s az Esterházy strand.

Nyáron, ha jó idő volt, minden nap strandoltunk. Tíz éves koromig keresztapám elkísért a fürdőbe, amikor már megtanultam úszni (fogalmam sincs, hogyan, ki tanított meg), egyedül, illetve a barátnőmmel is elmehettem a strandra. Otthon egy kikötés volt csupán, hogy délre haza kellett érnünk, ebé-

delni. A legnagyobb melegben loholtunk haza, mert ha lekéstük a déli harangszót, nem mehettünk vissza fürdeni. Így nyáron egész napokat töltöttünk a vízen, ugráltunk, úsztunk szakadatlanul, estére jól elfáradtunk. Elég edzettek voltunk, nem betegeskedtünk.

Mi leginkább az uszodába jártunk. A vasúti síneket elhagyva a Jókai utcán mentünk lefelé. Az út bal oldalán panziók voltak, jobb oldalon néhány ház állt. A Horváth Mihály utca sarkán levő kertvendéglőből kellemes zene hallatszott ki. Az útkeresztezés után, az áruházal szemben piroslott a benzinkút. Továbbhaladva a Jókai úton jobbra-balra lépcső vezetett fel a pedagógus üdülőkhöz. A Döry villa - ma Astoria - Füred egyik legszebb nyaralója volt. A Jókai villa akkor panzióként működött.

Tulajdonképpen a Blaha Lujza utca és környéke volt a fürdőélet központja. Az igazi „Telep”. A Kerek templom előtt (mi kápolnának hívtuk) magasodott a terméskőből álló Jókai emlékmű. A Blaha utcán továbbhaladva láthattuk a gyönyörű Huray házakat, a Blaha villát, az gyógyszertárat, a Grand Hotelt, a Kurszalonnal, az étteremmel, a fedett sétánnyal, és itt volt a kaszinó is. Az út jobb oldalán az épületek egy része még ma is áll; a fürdőigazgató háza, a Sümegi ház és a cukrászda stb. Itt felejtetetlen süteményeket ettünk, pl. a négusbombát, gondolom az abesszin háború idején nevezték el ezt a süteményt a Négusról. Ez egy teniszlabda nagyságú gömb volt, ostyából készítették, tejszínhabbal töltötték meg, és csokoládémázzal vonták be. A Hermina-udvar, a Terézia-udvar épületeiben szálló-

dai szobák voltak. Azután következett az üzletsor, melynek nyomait ma is láthatjuk. Ezek az üzletek a Stefánia Szálló földszintjén helyezkedtek el. Legemlékezetesebb volt a „Vezér Divatáruház”. A Blaha Lujza utca végén elértünk a Gyógy-térre, melyet balról a Kurszalón, szemből az Erzsébet szanatórium határolt.

Itt az ivócsarnok közepén levő kerek kútból fehérköpenyes asszonyok kínálták a jó hideg savanyúvizet, mely akkor emlékeim szerint több szénsavat tartalmazott, mint most. Itt mindig megálltunk, ittunk egy jót, s folytattuk utunkat az uszoda felé.

A Gyógy-teret elhagyva a parkba értünk. Itt kezdődött számunkra a mesék birodalma. A parkban a fák akkor sokkal sűrűbben álltak, mint most, alattuk páfrányszőnyeg borított mindent. A virágokat mindig locsolták, a vizet a Balatonból szivattyúzták. Páras volt a levegő, kicsit trópusi erdőkre emlékeztető.

A község főkertésze Holényi Gyula volt akkor, nagy tudású szakember. A Margitszigeten is dolgozott, sokszor szakértőként is tanácsot kértek tőle. Munkája, tudása meg is látszott a füredi parkon.

Az Eötvös-szobor közelében levő rózsalugast mindig rózsaszín babarózsával futtatták be. Most két lekopott pad árvalkodik a lugas helyén. Az Antall emlékmű mögött kő támfal látható, ebbe a falba 2–3 kis barlangot építettek, ráccsal zárták le, s bennük egy-egy törpe állt. Estéknként a barlangokat színes villanykörtékkel világították ki. Mikor erre jártunk, mindig beköszöntünk a törpéknek. Mai szemmel nézve mindez talán giccsesnek tűnik, de nekünk a mesék világát idézték. (Ekkor jöttek divatba a Walt Disney filmek, Hófehérke és a 7 törpe stb.)

Az Antall emlékműtől kissé balra, Nagy-Magyarország virágokból kirakott térképében gyönyörködhattunk.

Néhány lépcsőn a sziklakertbe jutottunk. Itt különös egzotikus virágok pompáztak. A sziklakert ma is megvan. Innen a Tibor-fürdő felé sétáltunk. Az épület két oldalán két hatalmas fa ágai sátorszerűen hajoltak le a földre, alatta padokon lehetett hűsölni. Az épület előtt működött a kis szökőkút.

A nagy szökőkút Medgyessy Ferenc alkotása helyén állt, estéknként ezt is színes villanykörtékkel világították ki. A Blaha-padtól keletre a buxusbokrokat asztal, szék, kakas, tyúk alakúra formázták meg. A parknak ez a része volt a japán-kert.

A füredi panziók, szállodák tavasztól ősziig megteltek. Sokan csak nyaralni jártak ide, mások a szanatóriumban gyógykezeltették magukat. A szénsavas fürdő csodákat tett, s méltán emlegették Füredet a szívbetegek Mekkájaként. Ehhez a címhez természetesen olyan környezetet kellett teremteni, mint amelyet a park szépsége adott. Aki nem a szénsavas

fürdőt vette igénybe, az a Hidegfürdőbe, az uszodába járt fürdeni. Vaszary Pál szemléletes visszaemlékezéséből magunk elé tudjuk képzelni a régi fürdőházat. (Füredi História II. évfolyam 3.szám)

A parkban nyáron délutánonként kezdődött az élet. A fürdővendégek sétálgattak, a padokon ülve beszélgettek, gyönyörködtek a Balaton szépségében. Estefelé az éttermekből halk zeneszó hallatszott. Vasárnaponként, délutánonként a falusiak, a környékbeliek is szépen felöltözve, lementek a „Telepre”. Itt mindig sok érdekes látnivaló

akadt. Úgy emlékszem, a Széchenyi-szobor környékén volt egy zenepavilon, ahol balalajka-zenekar játszott, délutánonként (vagy csak vasárnaponként?), jellegzetes orosz ruhákban. Azt mondták akkor, hogy egy emigráns orosz arisztokrata család tagjai szórakoztatják a közönséget. Hogy ez igaz volt-e, nem tudom.

A Balaton Étterem helyén volt Győrffy néni étterme és kávézója (gyönyörű nagy terasszal). A fagyaltot nagy talpas poharakban, ostyával szolgálták fel. Ilyen fagyaltot, mint Győrffy nénié volt, soha többé, sehol sem találtam.

A sétányon rendezték meg a Borhetet, ide „filléres” vonatokkal utazhattak az ország minden részéből.

A mozi már az én gyerekkoromban is működött. Vasárnap délutánonként 3 előadást is tartottak. Az előcsarnokban, a büfében „Zizi” cukorkát vehettünk, s a nézőtéren kicsit szecessziós páholyokban izgulhattuk végig a filmeket. A szünetben pedig a fekete ruhás jegyszedő hölgyek egy réz pumpából illatos vizet spricceltek szét, hogy felfrissítsék a levegőt.

Ma is áll még az egykor elegáns Ipoly szálló, a Stefánia Yacht klubot szerencsére felújították.

Hosszú oldalakon lehetne még sorolni mindazt a sok szépséget, ami a régi Füredet jellemezte, de emlékeim közül csak a legfontosabbakat próbáltam felidézni.

Azután jött a háború, és megváltozott minden. Eltűntek az elegáns fürdővendégek, felrobbantották az uszodát, lebontották a Jókai emlékoszlopot, a szökőkutat. A villákat államosították, hogy mi lett a tulajdonosaikkal - nem tudom.

A háború után más élet kezdődött. Az üdülők a szakszervezetek tulajdonába kerültek, s az ország minden részéről jöttek a beutaltak, akik felejthetetlen napokat töltöttek itt. A mólón Kárpáti zongorázott, amerikai hadifogságból jött haza, hozta magá-

val a legújabb slágereket, a fiatalság meg vígan ropta a szambát, rumbát. Tudomásul kell venni, hogy a régi világ elmúlt, és már csak emlékeinkben él tovább.

Ki emlékszik itt már Holényi Gyula főkertészre? Mi lett a Grand Hotelből, a kaszinóból? Vezér bácsi üzlete helyén összefirkált kirakatüvegek csúfítják az utcát, a Stefánia (Horváth ház) lépcsőit benőtte a gaz.

Az élet azonban megy tovább, a város fejlődik. Az idelátogatók és a helybeliek színvonalas kulturális programok közül válogathatnak.

Csak néhányat említenék meg:

Az Anna-bálok régi szépségükben pompáznak, a Quasimodó költői verseny lassan Európa-hírű lesz, a Kodály hangversenyek, az ének- és zenekari találkozók, a Jókai napok a határon túl is ismertté váltak.

A park ma is szép, az emlékparkban levő táblák emlékeztetnek arra, hogy mennyi híres ember fordult meg itt, Füreden.

A Tagore sétány most is benépesül délutánonként, s Káldi János költő verse adja vissza a sétány hangulatát:

*Hogy mondja itt ez a sok-sok virágfolt,
az élénk-parazsú violák,
s hallgasd meg a nyárfák négy sorát,
milyen lázasan rezgi az;
ez világít halhatatlanul - bár szerényen -
a tó katáng színében
s üzeni lent,
ahogy dereng
szelíden
a szélzilálta szöveg a vízen,
melynek végén felkiáltójel a vitorla-rúd;
ó hallgasd csak itt
Tagore hársfájának apai-szavú leveleit
figyeld
a telt
emberekkel ékes reggelt,
az énekek finom ág-bogait,
a hajók sejtelmes, távoli fehérségét,
minden arról beszél:
a szépség és tisztaság legyőzhetetlen!*

(Káldi János: Füred, Tagore sétány)

Én pedig abban bízom, hogy a megújuló Blaha Lujza utca szépségeit majd egykor az unokáim is látni fogják.

(Szerk. megjegyzés: Az utcák, szobrok a mai nevükön szerepelnek a cikkben.)